

Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa UE

dr hab. Rafał Proszak, prof. UEK
Katedra Stosunków Międzynarodowych

Problematyka zajęć

1. Wprowadzenie do problematyki zajęć

- **Moduł teoretyczny**

2. Polityka zagraniczna, jej charakter, cele.

Bezpieczeństwo wewnętrzne i międzynarodowe

- **Moduł analityczny**

3. Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa w systemie UE po reformie lizbońskiej
4. Unijna polityka bezpieczeństwa i obrony. Europejskie Siły Szybkiego Reagowania
5. Koordynacja polityk zagranicznych państw członkowskich UE. Dyplomacja unijna i dyplomacja państw członkowskich
6. Cele polityki zagranicznej UE. Prawa człowieka, promocja demokracji, pomoc rozwojowa

- **Moduł praktyczny**

8. Unia Europejska i najważniejsze organizacje międzynarodowe
9. Relacje transatlantyckie Unii Europejskiej
10. Unia Europejska i Chiny
11. Unia Europejska i Rosja
12. Unia Europejska i Ameryka Łacińska
13. Europejska polityka sąsiedztwa. Partnerstwo Wschodnie
14. Zaangażowanie Unii Europejskiej w konflikt bliskowschodni

Literatura

- **podstawowa:**

1. Adamowska J., Wojtaszczyk K.A., *Strategie rozwoju Unii Europejskiej*, ASPAR-JR, Warszawa 2010, s. 135-364
2. Rewizorski M, *Unia Europejska w stosunkach międzynarodowych*, Difin, Warszawa 2011, s. 13-76, 118-237

- **dodatkowa:**

1. Barcik J., *Europejska polityka bezpieczeństwa i obrony. Aspekty prawne i polityczne*, BRANTA, Bydgoszcz-Katowice, 2008
2. Betka Tomasz, *WPZiB i EPBiO od Maastricht do Lizbony*, „Analiza UniaEuropejska.org”, nr 3(4)/ 2012
3. Zięba R., *Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007

Sposób i kryteria oceny

pytania opisowe: wybór dwóch tematów spośród trzech proponowanych

Aktywność w dyskusji na zajęciach

Polityka zagraniczna

Polityka zagraniczna. Definicja

Działania podejmowane przez państwo w środowisku międzynarodowym w celu *zahamowania* lub *wprowadzenia zmian* w tym środowisku, zgodnie z *interesami państwa* podejmującego działania

Interes państwa – „żywotne” oraz ważne interesy państwa

Żywotne interesy państwa (racja stanu) – ogólne, długookresowe i kontynuowane cele funkcjonalne w stosunku do celu ostatecznego, któremu państwo służy

Klasyczne rozumienie polityki zagranicznej i „europejska polityka zagraniczna”

	Ujęcie klasyczne	Unia Europejska
aktor	państwo	UE
interesy	państwa	✓ kolektywny (Unii Europejskiej jako całości) ✓ państw członkowskich
żywotny interes	▪ istnienie państwa ▪ zachowanie suwerenności ▪ zachowanie ustroju politycznego	▪ istnienie Unii ▪ postęp integracji ▪ zachowanie demokratycznego charakteru
środowisko działań	▪ inne państwa (w tym państwa członkowskie UE) ▪ organizacje międzynarodowe (w tym UE)	▪ inne państwa (w tym państwa członkowskie UE) ▪ organizacje międzynarodowe

Żywotne interesy UE. Preambuła TUE i art. 2

1. Umocnienie demokratycznego charakteru rządów w Europie
2. Umocnienie gospodarek państw członkowskich i doprowadzenie do ich konwergencji oraz do ustanowienia unii gospodarczej i walutowej
3. Postęp gospodarczy i społeczny narodów europejskich poprzez urzeczywistnienie rynku wewnętrznego oraz umacnianie spójności i ochrony środowiska naturalnego, przy uwzględnieniu zasady stałego rozwoju, oraz prowadzenia polityk, które zapewnią, że integracji gospodarczej towarzyszyć będzie równoczesny postęp w innych dziedzinach

4. Ustanowienie wspólnego obywatelstwa dla obywateli państw członkowskich UE
5. Budowa wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, w tym stopniowo określanie wspólnej polityki obronnej, która mogłaby prowadzić do wspólnej obrony, wzmacniając w ten sposób tożsamość i niezależność Europy w celu wspierania pokoju, bezpieczeństwa oraz postępu w Europie i na świecie,
6. Ułatwianie swobodnego przepływu osób, przy zapewnieniu bezpieczeństwa swym narodom, poprzez ustanowienie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości
7. Kontynuacja procesu tworzenia coraz ściślejszego związku między narodami Europy, w którym decyzje są podejmowane jak najbliżej obywateli, zgodnie z zasadą pomocniczości

Zasady i cele UE w działaniach zewnętrznych UE. Art. 21 TUE i „strategiczne interesy Unii”

1. Działania Unii na arenie międzynarodowej oparte są na zasadach, które leżą u podstaw jej utworzenia, rozwoju i rozszerzenia oraz które zamierza wspierać na świecie: demokracji, państwa prawnego, powszechności i niepodzielności praw człowieka i podstawowych wolności, poszanowania godności ludzkiej, zasad równości i solidarności oraz poszanowania zasad Karty Narodów Zjednoczonych oraz prawa międzynarodowego.

Unia dąży do rozwijania stosunków i budowania partnerstwa z państwami trzecimi oraz z organizacjami międzynarodowymi, regionalnymi lub światowymi, które wyznają zasady, o których mowa w akapicie pierwszym. Sprzyja ona wielostronnym rozwiązaniom wspólnych problemów, w szczególności w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych.

2. Unia określa i prowadzi wspólne polityki i działania oraz dąży do zapewnienia wysokiego stopnia współpracy we wszelkich dziedzinach stosunków międzynarodowych, w celu:

- a) ochrony swoich wartości, podstawowych interesów, bezpieczeństwa, niezależności i integralności;
- b) umacniania i wspierania demokracji, państwa prawnego, praw człowieka i zasad prawa międzynarodowego;
- c) utrzymania pokoju, zapobiegania konfliktom i umacniania bezpieczeństwa międzynarodowego zgodnie z celami i zasadami Karty Narodów Zjednoczonych, jak również z zasadami Aktu końcowego z Helsinek oraz celami Karty Paryskiej, w tym z celami i zasadami dotyczącymi granic zewnętrznych;

- d) wspierania trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego oraz w dziedzinie środowiska naturalnego krajów rozwijających się, przyjmując za nadrzędny cel likwidację ubóstwa;
- e) zachęcania wszystkich krajów do integracji w ramach gospodarki światowej, między innymi drogą stopniowego znoszenia ograniczeń w handlu międzynarodowym;
- f) przyczyniania się do opracowywania międzynarodowych środków służących ochronie i poprawie stanu środowiska naturalnego oraz zrównoważonego zarządzania światowymi zasobami naturalnymi, w celu zapewnienia trwałego rozwoju;

g) niesienia pomocy narodom, krajom i regionom dotkniętym klęskami żywiołowymi lub katastrofami spowodowanymi przez człowieka; oraz

h) wspierania systemu międzynarodowego opartego na silniejszej współpracy wielostronnej i na dobrych rządach na poziomie światowym.

Kierunki działań dyplomatycznych

